

DOI: 10.22559/folklor.368

folklor/edebiyat, cilt:25, sayı:97, 2019/1

Faşizm Propagandasında Müziğin Rolü: Mussolini İtalyası Örneği

The Role of Music in Fascism Propaganda:
The Example of the Mussolini Italy

Derya Karaburun Doğan*

Öz

20. yüzyılda, faşizm ideolojisinin Avrupa’da ilk olarak ortaya çıktığı ülke İtalya olmuştur. 1922’de kara gömleklili milliyetçiler İtalya’da yönetimi ele geçirek faşizmi İtalya’nın resmi ideolojisi haline getirmiş, liderleri Benito Mussolini’yi de İtalya’nın değişmez diktatörü (Il Duce) yapmışlardır. Bu süreçte İtalya’nın her köşesinde Faşizm ideolojisinin etkileri görülmeye başlandı. Nitekim, Mussolini önderliğindeki İtalyan faşistler, ülkenin dört bir yanında faşizmin yoğun bir şekilde propagandasına girişmişlerdir. Bu süreçte, faşistlerin en önemli propaganda silahlarından birisi Giovinezza Marşı olmuştur. Marşta, faşizm ideolojisi yüceltilirken, Mussolini’ye de övgülerde bulunulmaktaydı. Bu çalışmada, İtalyan faşistler tarafından Mussolini İtalyası’nın *de facto* milli marşı olarak kullanılan Giovinezza Marşı, bulunduğu bağlam içerisinde incelenmiştir. Çalışma kapsamında marşta yer alan sözler, nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilim metodu kullanılarak analiz

1 Dr., Öğr. üyesi. İnönü Üniversitesi.Güzel Sanatlar Fakültesi. dkaraburun@gmail.com

edilmiştir. Ayrıca marşın müzik yapısı, müzikal analize tabi tutularak incelenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında İtalyan faşizmde müziğin propaganda aracı olarak nasıl kullanıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: *faşizm, müzik, göstergebilim, propaganda, ideoloji*

Abstract

In the 20th century in Europe, the fascism ideology emerged first time in Italy. When the Black shirts came to power in 1922 in Italy, they declared fascism as the official ideology in Italy and their leader Benito Mussolini became the dictator (Il Duce) of Italy. In this process, the effects of the ideology of fascism began to be seen in every corner of Italy. In fact, the Italian fascists under the leadership of Mussolini embarked on the intense propaganda of fascism all over the country. In this process, one of the most important propaganda weapons of the fascists became the Giovinezza Anthem. In the song, the Blackshirts overpraised the facism and put Mussolini on a pedestal. In this study, the Giovinezza Anthem, which was used by Italian fascists as the de facto national anthem in Mussolini Italy, was examined within the terms of the period. Within the scope of the study, the words in the song were analyzed using the semiotic method included in qualitative research methods. In addition, the music structure of the anthem was examined by using musical analysis. In the light of the obtained findings, it was tried to show how music was used as a propaganda tool in Italian fascism.

Keywords: *fascism, music, semiotic, propaganda, ideology*

Giriş

Faşist lider Benito Mussolini, İtalya’da iktidara geldikten sonra propagandayı Faşizm ideolojisini İtalyan halkına benimsetmek için önemli bir silah olarak kullanmıştı. Faşistler ilk olarak Mussolini’yi İtalyanların gözünde kült lider olarak inşa etme yoluna gitmişti. Böylece dönemin kitle iletişim araçları Mussolini’yi efsanevi bir lider olarak sunmaya başlamıştı. Faşistler, pek çok alanda olduğu gibi müzik alanında da propaganda faaliyetlerini yürütmüştü. Bu amaçla Faşistler, İtalya’nın popüler şarkılarından *Giovinezza*’yı propaganda aracı olarak kullandı. *Giovinezza*, 1909 yılında *Commiato* adıyla Nino Oxilia tarafından yazılmış ve Giuseppe Blanc tarafından da bestelenmişti. Buna karşın Mussolini, Salvator Gotta tarafından şarkının sözlerinin yeniden yazılması istemiştir.

Giovinezza’nın sözleri 1924 yılında değiştirildi ve 1926 yılında İtalyan Faşist Partisi’nin de facto marşı olarak kullanıldı. İtalyan Faşistler, şarkının sözlerini Faşizm ideolojisini yansıtabilecek şekilde yeniden oluşturmuş, İtalyan halkının Büyük Roma

İmparatorluğu'nu tekrar kurma idealini arttırmak için de marşı propaganda amacıyla etkin bir şekilde kullanmıştı. Giovinezza, 1945 yılında Faşist İtalyan Sosyal Cumhuriyeti'nin yıkılmasına kadar İtalyan Faşistlerin parti marşı olarak kullanılmaya devam etmişti. Bu çalışma da Giovinezza'nın Mussolini İtalyası'nda faşist propaganda aracı olarak nasıl ve ne yönde kullanıldığı nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilimsel ve müzikal analiz yöntemleri kullanılarak incelenmiştir.

Son yıllarda Türkiye'de ideolojilerin göstergebilimsel analiz yöntemiyle incelendiği alanda önemli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bunlar; Erol vd. (2017), "Hitler Dönemi Eğitim Yapısındaki Otokrasinin Eleştirisi: Die Welle Filmi Üzerine Göstergebilimsel İnceleme" adlı çalışmada Nazi Almanyası'ndaki eğitim yapısının Nazizm ideolojisini propaganda amaçlı nasıl sunulduğunun *Die Welle* filmi özelinde eleştirisini yapmıştır. Elde edilen bulgular çerçevesinde Nazi eğitim yapısının ağır bir eleştiriye maruz bırakılmıştır. Çakı ve Gülada (2018), "*Vichy Fransası'nda İşgal Propagandası*" adlı çalışmada 2. Dünya Savaşı'nda Faşizm ideolojisi altındaki Vichy Fransa'sında uygulanan işgal propagandası kavramını incelenmiştir. Çalışma kapsamında Vichy Fransası'nda işgal propagandası amacıyla kullanılan propaganda görselleri göstergebilimsel analize tabi tutularak ele alınmıştır. Elde edilen bulgular ışığında Vichy Fransası'nda kullanılan propaganda afişlerinde Müttefik Devletleri'nin Yahudiler ile iş birliği içerisinde olduğuna vurgu yapılarak, Müttefik Devletleri'ne yönelik nefret söylemi inşa edilmeye çalışıldığı görülmüştür. Zorlu vd. (2017), "Türk Sinemasında Nazizm İdeolojisi: 'Kırımlı' Filmi ve Göstergebilimsel Analizi" adlı çalışmada Nazizm ideolojisinin sinemadaki sunumu *Kırımlı* filmi özelinde ele almıştır. Çalışma sonucunda Nazizm ideolojisinin Türk sinemasında ağır bir eleştiriye maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çakı vd. (2018), "Horst-Wessel Propaganda Marşı Üzerinden Nazizm İdeolojisinin İnşası" adlı çalışmada Almanya'da Nazizm ideolojisinin inşasında marşların nasıl ve ne amaçla kullanıldığını *Horst Wessel* propaganda marşı özelinde incelenmiştir. Analiz yöntemine göre incelenmiştir. Çalışmada, Nazilerin marşta Nazizm ideolojisini yüceltici öğelere yer verdiği ve Komünizm ideolojisine yönelik nefret söylemi içerisine girdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Alanda yapılan literatür taramasında, müziğin propaganda amaçlı kullanımını inceleyen sınırlı sayıda çalışmanın olduğu gözlemlenmiştir. Diğer yandan, 20. yüzyıla damgasını vuran Faşizm ideolojisinin propaganda faaliyetlerini doğrudan ele alan her hangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu açıdan çalışma alanında özgün olması ve Faşizm propagandasına yönelik bilgi vermesi bakımından önem taşımaktadır.

1. Faşizm ideolojisi

İtalya, Birinci Dünya Savaşı'na İngiltere, Fransa ve Rusya'nın liderlik ettiği İtilaf Devletleri'nin yanında katıldı. Savaşın sonunda İtalya galip ülkelerin bloğunda yer almasına karşın savaş öncesi elde etmek istediği hedeflerine ulaşamadı. Bu süreçte İtalyan

Siyasetçi Benito Mussolini önderliğinde İtalyan milliyetçileri ülkede siyasal manada önemli bir nüfuz elde etmeyi başardı. Mussolini'nin sosyalizm karşıtlığı üzerine odaklanan görüşleri 1919 yılında Faşizm ideolojisinin doğmasına yol açtı (Paxton, 2007: 5). Faşizm kelime olarak İtalyancadaki *fascismo* kelimesinden gelmektedir. Faşizm kavramı Mussolini ve taraftarları tarafından İtalyan milliyetçiliği ile özdeşleştirilmiştir (Griffin, 1991: 1).

1917 yılında Rusya'da meydana gelen Ekim Devrimi'nden sonra Komünizm ideolojisi tüm Avrupa kıtasını etkisi altına almıştı. İtalya'da da Komünizm'in yansıması olan sosyalist gruplar, ülkedeki kapital sahipleri tarafından tehlikeli görülmekteydi. Bu süreçte Mussolini önderliğinde Sosyalizm'e karşı harekete geçen milliyetçi gruplar, ülkedeki zengin sanayiciler tarafından destek gördüler. Mussolini tarafından ortaya atılan Faşizm ideolojisi, sol fikirleri, milliyetçilik görüşü ile birleştirmekteydi. Buna karşın, Faşizm temelde, Komünizm'e, Liberalizm'e, Marksist Sosyalizm'e, geleneksel muhafazakar görüşlere karşı çıkmaktaydı. Aynı zamanda, Faşizm demokrasi kavramına da karşıydı. Faşizm'e göre ülkeyi mutlak yetkiler ile donatılan bir lider yönetmeliydi. Diğer bir deyişle, Faşizm'de lider bir ulusun tüm kaderini elinde tutabilmekteydi (Macit, 2007: 21).

Faşizm ideolojisi totaliter bir devlet yapılanmasını ön görmektedir. Diğer yandan devlet yapılanmasında ulusun militarist bir yapı içerisinde olmasını ister. Bu yolla Faşizm, etkisi altında bulundurduğu ulusun yayılmacı bir politika içerisinde topraklarını genişletmesine ve savaşçı bir toplum yapısı içerisinde olmasına imkan sağlamaktadır. Faşizm ideolojisi genel manada Darwinist fikirlerin etkisinde kalmıştır. İtalyan Faşistler, gücünün zayıfa üstün gelmesi fikrini desteklemekteydi. Bu açıdan Faşizm, güçlü ulusların, kendinden daha zayıf olan uluslar üzerinde tahakküm kurmasını ve topraklarını ele geçirmesini haklı görmekteydi (Yavuzoğlu, 2004: 10-11). Faşizm ideolojisi, 1922 yılında Mussolini'nin İtalya'da başbakan olmasından itibaren İtalya Krallığı'nın resmi ideolojisi haline geldi.

1945 yılında Mussolini, İtalyan Komünist partizanlar tarafından yakalanarak kurşuna dizildi. Mussolini'nin ölümünden sonra Faşizm ideolojisi İtalya'da tüm nüfuzunu kaybetti (İspir, 2018: 70).

2. Faşist İtalya'da propaganda

Propaganda, kitlelere belirli bir fikrin kitle iletişim araçları kullanılarak kabul ettirilmesine dayanan ikna odaklı bir iletişim türüdür. 20. yüzyılda propaganda disiplini, Nazizm, Faşizm ve Komünizm etkisi altında bulunan Avrupa ülkelerinde etkili bir şekilde kullanılmıştır. Özellikle bu ülkelerin başında Faşizm ideolojisi altında yönetilen Mussolini İtalyası gelmektedir (Jowett ve O'donnell, 2014: 131). 1922 yılında İtalyan Faşistlerin, Napoli'den Roma'ya başlattıkları yürüyüş İtalya'nın siyasi arenasında büyük bir etki oluşturmuştu. Bunun üzerine İtalyan Kralı III. Vittorio Emanuele, ülkede siya-

si ve sosyal krizi çözebilmesi amacıyla Mussolini'yi Başbakan olarak görevlendirdi. Mussolini'nin başbakan olarak atanmasından sonra, Faşistler İtalya'da ülkenin tüm denetimini ele geçirdi. İlerleyen süreçte de Faşizm ideolojisi ülkenin resmi ideolojisi haline geldi. 1937 yılında İtalyan Faşist propagandasının doğrudan devlet denetimiyle yürütülebilmesi için Popüler Kültür Bakanlığı kuruldu. Hemen ardından bakanlık, ülkedeki tüm yayınlar üzerinde sıkı bir denetim başlattı. Bakanlık, 1933 yılında Nazi Almanyası'nda kurulan Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanlığı'nın benzeri bir örgütlenmeydi. Buna karşın ülke içerisinde Naziler kadar etkili olmadı. Bunun en temel nedeni Katolik Kilisesi'ydi. Kilise'nin İtalyan halkı üzerindeki nüfuzu, İtalyan Faşist propagandasının kitleler üzerinde istenen etkiyi oluşturmasına izin vermemekteydi (Akaracalı, 2003: 145).

İtalyan progandası var gücüyle Mussolini'yi İtalyan halkı gözünde kült lider olarak inşa etmeye çalışmaktaydı. Mussolini'ye ilk olarak, İtalya'nın tartışmasız lideri olduğunu ifade eden *il duce* (lider) adlı verildi. *Il duce* unvanını alan Mussolini diğer tüm Faşistlerin tartışmasız önderi haline getirildi. Bu yöntemle İtalyan halkının Mussolini'nin aldığı tüm kararlara tartışmasız uymasını amaçlanmaktaydı. Hiç bir grubun ülkede Mussolini'yi eleştirmesine izin verilmemekteydi. İtalyan propagandası, Mussolini'nin yegane gayesinin İtalyan halkına hizmet olduğunu vurgulamaktaydı (Payne ve Fontenla, 2001: 46).

Faşizm ideolojisinde, ritüellere ve sembollere büyük önem atfedilmekteydi. İtalyan Faşistler, Roma İmparatorluğu dönemini yansıtan kartal, çubukla çevrili balta gibi pek çok simgeyi kullanmaktaydı (Gentile, 1990: 229). İtalyan Faşistlerin birbirleri arasındaki selamlaşmaları da Roma İmparatorluğu dönemindeki gibi sağ elin 90 derecelik açıyla dikey biçimde havaya kaldırılmasından oluşmaktaydı (Akaracalı, 2003: 139).

İtalyan propagandası, yeni topraklar elde etmekte ve Roma İmparatorluğu'nu tekrar kurmak için Müttefik Devletleri'ne karşı İtalyan halkını kışkırtmaktaydı. Buna karşın, Nazi Almanyası'nda olduğu gibi İtalya'da propaganda faaliyetleri sistemli ve kurumsal bir düzlemde yürütülmemekte, propagandalar kışkırtmadan ileri gidememekteydi (Domenach, 2003: 34). 1943 yılında İtalya, eski müttefik Nazi Almanyası tarafından işgal edilince, İtalyan propagandası tamamen Nazi Almanyası'nın denetimi altına girdi. İtalyan propagandası, Nazizm ideolojisinin temellendiği antisemitist fikirlerin etkisinde kaldı. Faşistler, Müttefik Devletleri'nin Yahudiler tarafından yönlendirildiğini, Yahudilerin tahakkümü altına giren Müttefik Devletleri'nin İtalya'ya ölüm ve yıkımdan başka bir şey getirmediğini savundu. Böylece İtalyan propagandasını yönlendiren Naziler, Almanya'da olduğu gibi İtalya'da da Yahudilere karşı nefret söylemi inşa etmeye çalıştı (Çakı, 2018: 255). İtalyan propagandasına karşı Müttefik Devletleri, Faşist İtalya'ya yönelik Mussolini özelinde karşı propaganda faaliyetine yöneldi. Müttefikler, Mussolini'nin İtalya'dan inşa edilen kült liderliğinin aksine, Mussolini'ye yönelik ağır eleştirilere yöneldi (Öymen, 2014: 211).

3. Faşist İtalya’da müziğin propaganda aracı olarak kullanımı

Anlam itibari ile marşlar ritim, ölçü ve tempo özellikleri bakımından bir grubun yürüyüşüne eşlik etmek için, birlikte ve kolay bir şekilde icra edilecek özelliklere sahip olarak bestelenmiş, sözlü ya da sözsüz müzik parçalarına verilen addır. Marşlar içerdikleri konular bakımından zaferi, askeri, milli, parti marşı olarak sınıflandırılmıştır (Öztuna, 2005: 335).

Genel olarak siyasi örgüt ve partilerin amaçları bireyleri ve toplumu etki altına alarak onları yönlendirmek, düşünceleri üzerinde etki sahibi olmaktır. Bu amaçların elde edilebilmesi için siyasi otoriteler ya da partiler iletişim odaklı simge ve sembollerle etki güçlerini arttırmaya çalışırlar. Propagandanın temel amacı etkileyici olmaktır. Bu bir bakıma iletişim türüdür ve temelde etki yaratılmak için kullanılacak söylemler, mesajlar farklı yollarla aktarılmaya sağlanır. Aktarım sırasında etki yaratılmak istenilen taraf propagandadan etkilensin ya da etkilenmesin her koşulda propaganda ile iletilen mesajı öğrenir (Özerkan, 1997:1).

“Sözcükler, sloganlar, efsaneler, atasözleri, bayraklar, flamalar, üniformalar, amblem ve anıtlar ile beraber marşlar da bu simge ve sembollerden biridir” (Akarcalı, 2003: 20). Domenach yapmış olduğu çalışmasında marşların, bireylerin kitle içerisinde erimesine, ortak bir bilinç yaratılmasına geniş ölçüde yardımcı olduğuna, ayrıca marşların grup olarak söylenmesi ile birliktelik duygusunun pekiştirilmesinin sağlandığına dikkat çekmiştir (Domenach, 1995: 74).

1922 yılında milliyetçiler İtalya’da yönetimi ele geçirerek faşizmi İtalya’nın resmi ideolojisi haline getirmiştir. Bu yıllarda İtalya, Faşizmi “Duçe Mussolini” lider anlayışına dayanan, milliyetçiliğin faşizme kayması ile totaliter biçimde yönetilmeye başlanmıştır. Kullanılan propaganda faaliyetleri ile şiddet içeren söylemler kullanılarak dış ülkeler düşman gösterilmiş, içerde birlik duygusu aşılarmaya sağlanmıştır. Kutluk, çalışmasında İtalya faşizminde müziğin propaganda amaçlı kullanımını “tıpkı Almanya’da olduğu gibi faşizm İtalya’da da sanatı ele geçirmeye çalışır. Yöntem yaklaşık aynıdır. Yine şakşakçılar, önderin yani Mussolini’nin bu konudaki düşünceleri ve bu düşüncelerin uygulamaya geçirilme çalışmaları. Müziğin propaganda gücünün İtalyanlar da farkındadır” (Kutluk, 2018: 38) şeklinde açıklamıştır.

İtalyan faşizm propagandalarında akılcı yaklaşımdan çok inanç ve duygular hedef alınmıştır. Kullanılan propagandalarda devlet bir mit haline getirilmekte, devleti savunan, devletin yanında olan bir topluluk yaratılmaya çalışılmaktadır. “İtalyan faşizminin müzikteki en belirgin ismi kuşkusuz Mascagni’dir. Müziğinin yanında en azından savunduğu müzik için söylediği kendi içinde tutarlı kuramsal sözlerdir Mascagni’yi bu konuma getiren” (Kutluk, 2018: 39).

Ayrıca tüm faşist ideolojiler gibi İtalyan faşizminde demokrasi düşüncesi kabul edilmemekte demokrasinin olduğu ülkelerde anarşinin çoğalacağı düşüncesi kabul görmektedir. Bu yüzden özgürlük dışı bir yapı hâkimdir. Devlet ne isterse bireyler onu yaşamaya ve yapmaya mahkûmdurlar bu nedenle ileri seviyede disiplin gereklidir. Almanya’da

Nazizm'in büyük başarısında propaganda büyük rol oynamaktaydı. O dönem kurulan başında Dr. Joseph Goebbels'in bulunduğu Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanlığı (Öymen, 2014: 160) gibi aynı faşist görüşleri savunan ve propaganda amacı güden İtalya'da da Faşist Müzisyenler Sendikası kurulmuştur.

İtalyan Faşizmi "Ayrıca mitleri, sembolleri, marş ve sloganları yoğun bir şekilde kullanmakta böylece iç tutarlılığı zayıf bir ideolojide olsa kitleleri mobilize ederek kendisine çekebilmektedir... Dahası devletin bir hizmetkârı gibi görülen insan ancak toplumun bir parçası olması kaydıyla anlam kazanmaktadır. Bu bağlamda İtalyan Faşizminin toplum anlayışı organizmacı ve dayanışmacı niteliktedir" (Çelikçi ve Kakışım, 2013: 95).

Müziğin insanların üzerindeki etkileyici gücü propaganda faaliyetlerinde kullanılmasının en önemli nedenlerindedir. Radyo ve televizyonlar uygulanan propaganda amaçlı konuşmalar tek düze ve genel olarak sıkıcıdır. Bu sıkıcılıktan insanları kurtarmak ve iletiyi aktarmak için müziğin kullanımı yaygındır. İtalyan Faşizm anlayışında müzikle yapılan propagandalar da bireylerin düşüncelerini kontrol altında tutmak, devlete itaat eden çoğunluklar yaratmak hedeflenmiştir. İtalya faşizminde "Mussolini yandaşları içinde en göze çarpanlardan biri de Rito Selvaggi adında bir bestecidir. Partiturun sonuna "yapıt sonunda orkestra üyeleri ayağa kalkarak Duce Duce Duce diye bağıracaklar" biçiminde bir not düşen Selvaggi, sürekli kendi yönettiği bu yapıtının tüm seslendirmelerine siyah bir üniforma ve belinde silahla çıkmaktadır" (Kutluk, 2018: 39).

İtalyan Faşizm politikalarında müziksel propagandalarda kültür birliğine dil ve tarih birliğine dayalı bir milliyetçilik söz konusudur.

4. Çalışmanın yöntemi

Çalışmada nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilimsel analiz ve müzikal analiz yöntemleri kullanılmıştır. Giovinezza Marşı'nın sözleri Faşizm propagandası boyutunda göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiş, müziği ise müzikal analiz yöntemine tabi tutularak ele alınmıştır.

Göstergebilim, göstergelerin anlamlandırma süreçlerini inceleyen bir bilim dalıdır. Göstergebilim genel olarak göstergelerin herkes tarafından kabul edilen nesnel anlamlarını değil, kültürler içerisinde oluşturulan öznel anlamını incelemektedir (Tanyeri Mazıcı ve Çakı, 2018: 297). Çalışma kapsamında Giovinezza Marşı'nın sözleri İsviçreli Dil Bilimci Ferdinand de Saussure'ün göstergebilimsel anlayışı üzerinden analiz edilmiştir.

Saussure, dil bilimi alanında yaptığı çalışmalar ile göstergebilimin, 20. yüzyılda ön plana çıkmasını sağlamıştır (Rifat, 2013: 197-198). Saussure, nesnel ve onlara karşılık gelen sözcükleri toplumsal uzlaşma boyutunda temellendirerek dili toplumsal açıdan ele almıştır (Güngör, 2013:214). Saussure'e göre göstergenin anlamı dilin kullanıldığı kültür içerisinde farklılaşabilmektedir (2014: 63). Bu açıdan Saussure göstergelerin anlamlandırılmasının, *gösteren* ve *gösterilen* olarak iki düzlem içerisinde oluştuğunu belirt-

mektedir (Sığırcı, 2016: 30-31). Gösteren, göstergelerin herkes tarafından kabul edilen imgelerini ifade etmektedir. Gösterilen ise gösterenin göndermede bulunduğu zihinsel kavramı ifade etmektedir (Fiske, 2017: 127). Örneğin, beyaz bir güvercin gösteren bo-yutta bir hayvanı ifade etmektedir. Buna karşı kullanıldığı bağlam içerisinde gösterilen açıdan barış ve özgürlük kavramlarını da ifade edebilmektedir. Saussure'ün göstergebilimsel anlayışı ilerleyen süreçte, Fransız Dil Bilimci Roland Barthes tarafından düz-anlam ve yanlam boyutunda geliştirilerek, göstergebilimin sosyal bilimlerin pek çok farklı alanında kullanılmasını sağlamıştır (Çakı, 2018:258).

4. 1. Çalışmanın amacı

1922 yılından itibaren İtalya'da etkili olmaya başlayan Faşizm ideolojisinin, İtalyan halkına benimsetilmesinde propaganda marşı Giovinezza'nın ne gibi bir rolü olduğunu ortaya koymak çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaçla Faşizm ideolojisinin İtalya'daki inşasında, müziğin propaganda amaçlı nasıl kullanıldığı açıklanmaya çalışılmıştır.

4. 2. Çalışmanın önemi

Çalışma,

- Müziğin propaganda disiplini içerisindeki rolünü ortaya koyması,
- Mussolini İtalyası'ndaki propaganda faaliyetleri hakkında bilgi vermesi,
- Alanda özgün olması ve gelecek çalışmalar için öncü nitelik taşıması bakımından önem taşımaktadır.

4. 3. Çalışmanın evreni ve örnekleme

Mussolini İtalyası'nda, Faşizm ideolojisini inşa etmek için propaganda amaçlı kullanılan tüm propaganda müzikleri çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Buna karşın, çalışma kapsamında dönemin tüm müziklerinin incelenmesinin güçlüğünden dolayı, Faşizm propagandasını en iyi şekilde yansıtacağına inanılan dönemin *de facto* milli marşı Giovinezza çalışma kapsamında analiz edilmiştir.

4. 4. Çalışmanın sınırlılığı

Çalışma kapsamında tek bir marş üzerinden Mussolini İtalyası'ndaki Faşizm propagandasının ortaya konulması çalışmanın temel sınırlılığını meydana getirmektedir.

4. 5. Çalışmanın soruları

Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır;

- Giovinezza Marşı'nda Faşizm ideolojisinin hangi yönleri ile ön plana çıkmaktadır?

- Giovinezza Marşı'nda Mussolini kitlelere nasıl sunulmaktadır?
- Giovinezza Marşı'nda hangi propaganda mitleri inşa edilmeye çalışılmaktadır?
- Giovinezza Marşı'nda propaganda amaçlı hangi metafor ve metonimilerden (tem-sillerden) yararlanılmaktadır?

5. Giovinezza Marşı'nın sözleri ve göstergebilimsel analizi

5. 1. Giovinezza Marşı'nın sözleri*

Salve o popolo d'eroi (Kahramanların halkına selam olsun)
Salve o patria immortale (Ölümsüz anavatana selam olsun)
Son rinati i figli tuoi (Evlatların tekrar doğdu)
Con la fede e l'ideale (Davaya olan inançlarıyla)
Il valor dei tuoi guerrieri, (Savaşçılarının değeri)
La virtù dei tuoi pionieri (Atalarının erdemi)
La vision dell'Alighieri (Alighieri'nin öngörüsü)
Oggi brilla in tutti i cuor (Bugün herkesin kalbinde parlıyor)

Giovinezza, giovinezza, (Gençlik, gençlik)
Primavera di bellezza (İlkbaharın Güzelliği)
Per la vita, nell'asprezza (Hayatın zorluklarında)
Il tuo canto squilla e va! (Şarkın söyleniyor)
E per Benito Mussolini, (Benito Mussolini için)
E per la nostra Patria bella, (Güzel anavatanımız için)

Dell'Italia nei confini (İtalyan sınırlarında)
Son rifatti gli italiani; (İtalyanlar tekrar uyandırılıyor)
Li ha rifatti Mussolini (Bunu yapan Mussolini)
Per la guerra di domani (Yarının savaşı için)
Per la gloria del lavoro (Emeğin onuru için)
Per la pace e per l'alloro, (Barış ve şeref için)
Per la gogna di coloro (Onların utancı için)
Che la patria rinnegar. (Anavatana reddedenlerin)

I poeti e gli artigiani (Şairler ve zanaatkarlar)
I signori e i contadini (Şehirliler ve köylüler)
Con orgoglio d'italiani (İtalyanların gururuyla)
Giuran fede a Mussolini (Mussolini'ye sadakat yemini edin)
Non v'è povero quartiere (Tek bir fakir mahalle yok)
Che non mandi le sue schiere (Halkını seferber etmeyen)
Che non spieghi le bandiere (Bayraklarını dalgalandırmayan)
Del fascismo redentor (Onları kurtaran Faşizm için)

5. 1. 1. Birinci kıtanın analizi

Marşın birinci kıtasında yer alan “kahramanların halkına” şeklindeki sözel kod, gösterilen boyutta geçmişte Büyük Roma İmparatorluğu’nu kuran İtalyan halkına vurgu yapmaktadır. Nitekim kahramanlar sözü, Roma İmparatorluğu için hayatını kaybeden tüm İtalyan halkının metonimi (temsili) olarak marşta yer almaktadır. “Evlatların tekrar doğdu” sözel kodu ile gösterilen boyutta Mussolini’nin 1922’de İtalya’da iktidara gelmesiyle birlikte İtalyan halkının Roma İmparatorluğu’nu tekrar kurma planları yaptığını ortaya koymaktadır. “Dava” sözel kodu, gösterilen boyutta İtalyan Faşistleri’nin İtalya’yı Avrupa’daki en güçlü ülke konumuna getirme idealini açıklamaktadır. Marştaki Alighieri sözü 13. ve 14. yüzyıllar arasında yaşamış İtalyan Ozan ve Politikacı Dante Alighieri’yi ifade etmektedir. Marştaki sözel kodlar, İtalyan halkının Roma İmparatorluğu’nu kurmak için harekete geçtiğine yönelik propaganda mitini inşa etmektedir. Faşizm ideolojisinin arkasından giden İtalyan halkı marşta, “cesur” ve “kahraman” metaforları üzerinden sunulmaktadır.

5. 1. 2. İkinci kıtanın analizi

Marşın ikinci kıtasında doğrudan İtalyan gençliğine vurgu yapılmaktadır. Marşta yer alan “gençlik” sözel kodu, Faşizm ideolojisini benimseyen ve Mussolini’nin önderliğini kabul eden tüm İtalyan gençlerinin metonimi olarak sunulmaktadır. Mussolini, marşın bu kıtasında İtalyan gençlerinin gözünde kült lider olarak inşa edilmektedir. Gösterilen boyutta “Benito Mussolini için” şeklindeki sözel kod, gençlerin Mussolini’nin izinden gitmesini ve onun fikirleri doğrultusunda hareket etmesini vurgulamaktadır. Mussolini, marşta “kurtarıcı”, “önder” ve “otorite” metaforları olarak aktarılmaktadır. Marşın bu kıtasında, güçlü bir İtalya için İtalyan gençliğinin Mussolini’nin yolundan gitmesi gerektiğine yönelik propaganda miti inşa edilmeye çalışılmaktadır.

5. 1. 3. Üçüncü kıtanın analizi

Marşın üçüncü kıtasında “İtalyanlar tekrar uyandırılıyor” sözel kodu, gösterilen boyutta 5. yüzyılda Roma İmparatorluğu’nun yıkılmasından sonra İtalyan halkının güçsüzleştiğini ve Mussolini ile birlikte tekrar bu güce ulaşılacağını anlatmaktadır. Nitekim, marşta yer alan “Bunu yapan Mussolini” sözü doğrudan Mussolini’nin bu harekete liderlik edeceğine vurgu yapmaktadır. Marşta, “yarının savaşı için, emeğin onuru için, barış ve şeref için” sözel kodları doğrudan Mussolini’nin başlattığı hareketi yüceltmek amacıyla kullanılmaktadır. Mussolini, marşın ikinci kıtasında olduğu gibi “önder” ve “kurtarıcı” metaforları olarak kullanılmıştır. “Vatanını reddedenler” sözel kodu ile İtalyan Faşizm’ine karşı gelen İtalyan halkının vurgu yapılmaktadır.

Marşta İtalyan faşistlerin, Faşizm ideolojisinin İtalya için en doğru ideoloji

olduğunun, Faşizm’i inkar etmenin vatani reddetmek ile aynı anlama geldiğinin üzerinde durmaktadır. Kıtada, Faşizm’i kabul etmeyenler ve Faşizm’e karşı gelenlere yönelik nefret söyleminin oluşturulduğu görülmektedir. Marşta yer alan sözel kodlarda, Faşizm’i savunanların ve Mussolini’nin yolunu izleyenlerin vatanlarını seven İtalyanlar olduğu propaganda miti marşta oluşturulmaya çalışılmaktadır.

5. 1. 4. Dördüncü kıtanın analizi

Marşın dördüncü kıtasında yer alan “şairler ve zanaatkarlar, şehirliler ve köylüler» şeklindeki sözel kod, gösterilen boyutta tüm İtalyan halkının metonimi olarak kullanılmaktadır. Böylece İtalya’da farklı ekonomik ve sosyal sınıfa mensup kişilerin Faşizm yolundan gittiğine vurgu yapılmaktadır. Kıtada, tüm İtalyan halkının Mussolini’ye sadakat ile bağlı olduğuna yönelik propaganda miti inşa edilmektedir. Kıtadaki sözel kodlarda, Faşizm İtalyan halkına «kurtarıcı» metaforu olarak sunulmaktadır. Marşın son kıtası da diğer kıtalar ile bağlantılı olarak oluşturulmuştur. Nitekim marşta ilk kıtadan itibaren, sürekli olarak Mussolini ve Faşizm ideolojisi yüceltilmekte ve İtalyan halkının değişim için harekete geçtiğine vurgu yapılmaktadır.

Tablo 1: Giovinezza Marşı’nın Sözlerinin Göstergibilimsel Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
İnsan	Mussolini	Otorite, kurtarıcı, lider
İnsan	Alighieri	İtalyan milliyetçiliği
İnsan	Faşist kara gömlekliler	Sadakat, bağlılık
İnsan	Faşizm karşıtları	Vatanlarını sevmeyen kişiler
İnsan	Şairler, zanaatkarlar, şehirliler, köylüler	İtalya’nın dört bir yanından tüm halkın Faşizm ideolojisi altında tek çatıda birleştirilmesi
Eylem	Davaya olan inanç	Faşistlerin, Roma İmparatorluğunu tekrar kurma ideali
Eylem	İtalyanların tekrar uyanması	İtalyan Faşistlerin, 5. yüzyılda Roma İmparatorluğu’nun yıkılmasından sonra İtalyan halkının tekrar eski gücüne döneceği düşüncesi
Eylem	Mussolini’ye sadakat yemini etmek	İtalyan halkının, kayıtsız şartsız Mussolini’nin kuracağı diktatörlüğe itaat etmesi ve Mussolini’ye hiç bir koşulda karşı gelmemesi
Eylem	Faşizm’in kurtarması	Faşistlerin, İtalyan halkına önderlik etmesi ve refah bir hayat standardını tüm İtalyan halkına sağlaması
Eylem	Halkın seferber edilmesi bayrakların dalgalandırılması	İtalyan halkının Faşistlere katılması ve Roma İmparatorluğu döneminde kaybedilen toprakların geri alınması

5. 2. Giovinezza Marşı'nın müzikal analizi

Genel olarak siyasi örgütlenme için kullanılan propaganda amaçlı müzikler marşlardır. Toplumun etki altına almak ve düşüncelerini kontrol altında tutmak için uygulanan propagandaların başında gelen marşların etkili melodisi ile toplumu örgütlemek ve toplumda birliktelik duygusunu harekete geçirmek mümkün olacaktır (Mermutlu, 2008: 27). Toplum üzerinde özellikle savaş dönemlerinde büyük etkisi olan marşlar ülkelerin kullandığı en önemli propaganda faaliyetlerinden biri olmuştur. Marşlar bu özelliği bakımından “müzikli siyasal iletişim” olarak da adlandırılabilir (Öztürk, 2014: 199).

Tarihte savaş dönemlerinde özellikle Almanya’da Hitler döneminde, Sovyetlerde ve İtalya’da Mussolini döneminde marşlar yaygın olarak müzikli propaganda aracı olarak kullanılmıştır. İtalyan Faşizm propagandası olarak Mussolini faşist yönetim anlayışını halka benimsetmek ve halkın desteğini almak için marşlardan yararlanmışır. Mussolini 1909’da “Commiato” adıyla müziği Giuseppe Blanc tarafından bestelenmiş ve şiiiri Nino Oxilia tarafından yazılmış “Kara Gömleklilerin” 1922 Roma yürüyüşünde çalınan Giovinezza (Gençlik) marşı’na 1926’da Salvator Gotta’ya tekrar söz yazdırmıştır. Sözleri değişen Giovinezza (Gençlik) marşı Ulusal Faşist Parti’nin resmi marşı olarak kullanılmıştır.

1944’te Müttefikler tarafından İtalya Faşizm milli marşı olan Giovinezza (Gençlik) marşı yasaklandı. Savaş sonrası dönemde İtalya’da marşı okuduğu gerekçesiyle tutuklanan vatandaşlar oldu. Günümüzde halen Giovinezza (Gençlik) marşının İtalya’da okunması yasaktır.

Marş türü gibi müziksel disiplinlere ilişkin analizler “Etüd ya da eseri oluşturan tüm yapıtaşlarının teker teker irdelenerek kompozisyonun bütünü içindeki yerleri ve bütünü ilişkilerinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu analizler; harmony, kontrpuan, form, still, eserin bestecisi hakkında bilgi, eserin karakteri (dans, marş, dinsel...vb), eserdeki karakter ve atmosfer değişiklikleri, kavrayışı ifade edebilecek estetik sorunlar (ritm: Ölçü aksanları, ritmik aksanlar ve duygusal aksanlar; melodi: Cümle ve cümle parçacıklarının artikülasyonu ve nüans öğeleri) vb. tüm müzikal planlamaları içerir. Bütün bu planlamalar eserin teknik ve müzikal özelliklerini tanımak için yapılan analizler olup, esasen, etkili bir performansa ulaşabilmede teknik ve müzikal disiplinlere ilişkin güçlüklerin belirlenerek çözümlerinin üretildiği bir tanıma analizidir” (Bağçeci, 2003: 163).

Giovinizza (Gençlik) marşı, kaynaklarda müziksel tür bakımından lied olarak adlandırılmaktadır. Lied batı müziğinde şarkı türünün karşılığında kullanılmaktadır. Şarkı türü, Batı musikisinde şarkı anlamına gelen lied’ in benzeridir. Lied özellikle romantik dönemde, ses için yazılmış ve piyano eşliği ile icra edilen bir formdur (Öztuna, 2000:442).

Giovinizza (Gençlik) İtalya Faşizm milli marşı Batı müziği armoni kurallarına göre Do majör tonunda bestelenmiştir. Eseri tahta üflemeli, bakır üflemeli ve vurmali

Marşın ilk kıtasında geçmişe vurgu yapmak için İtalyan milliyetçiliğinin kült lideri haline gelen ismi Dante Alighieri'den bahsedilmektedir. Ardından marşın diğer üç kıtasında Mussolini'nden bahsedilmekte ve geçmişin milliyetçilik ruhunun Mussolini ile birlikte 20. yüzyılda tekrar doğduğu anlatılmaktadır. Mussolini ile birlikte, Alighieri'nin düşüncelerinin tekrar ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Bu süreçte Faşist propagandası, Mussolini'yi İtalyan halkı gözünde kült lider olarak inşa etmeye çalışmaktadır. Mussolini, marşta sürekli olarak “kahraman”, “kurtarıcı”, “önder” ve “otorite” vb. metaforlar üzerinden temsil edilmektedir. Bu yolla İtalyan halkının kayıtsız şartsız Mussolini'ye itaat etmesi ve ona karşı çıkmaması istenmektedir. Nitekim marşta yer alan “Mussolini'ye sadakat yemini edin” sözel kodu kitleler adına karar alma yetkisinin Mussolini'ye verilmesini ortaya çıkarmaktadır.

Marşta yer alan sözel kodlarda sürekli olarak Faşizm ideolojisine destek veren kitlelerin metonimilerine yer verilmektedir. Marşta, İtalyan halkı Faşizm'e destek verenler ve karşı çıkanlar olarak iki gruba ayrılmaktadır. Faşizm'e destek verenler ülkesini düşünen kahramanlar, Faşizm'e karşı gelenler vatanlarını reddeden kişiler olarak ifade edilmektedir. Bu açıdan marşta doğrudan Faşizm ideolojine muhalif olanlara karşı nefret söylemi oluşturulmaya çalışıldığı ve Faşizm karşıtlarının ötekileştirildiği görülebilmektedir.

İtalyan Faşistler; marşta tüm İtalyan halkının Faşizm ideolojisine içtenlikle destek verdiklerine, Büyük Roma İmparatorluğu'nun yalnızca Faşistler tarafından tekrar kurulabileceğine ve İtalyan Faşist Hareketi'ne yalnızca Mussolini'nin önderlik yapabileceğine yönelik propaganda mitleri inşa etmeye çalıştığı görülmektedir.

Mussolini'nin müziği halkın desteğini kazanmak için propaganda aracı olarak kullandığı, özellikle müziksel tür olarak marşları seçtiği çalışmada görülmektedir. Müzikal açıdan Giovinezza marşının batı müziğine uygun şekilde armonize edilmiş olduğu, tonal bir yapıda Do majör tonunda bestelendiği, form yapısı olarak marşın iki bölmeli şarkı formunda olduğu, genel olarak marşları üflemeli ve vurmali çalgıların icra etmesi geleneğinin bu marşın icrasında farklılaştığı, marşın icrasında tahta üflemeli, bakır üflemeli ve vurmali çalgıların yanı sıra yaylı çalgıların bulunduğu, marşın 4/4 ve 2/4 basit ritmik yapıda icra edildiği gözlemlenmektedir.

Çalışma, Faşizm ideolojisi tahakkümü altında yönetilen Mussolini İtalyası'nda müziğin propaganda amaçlı nasıl ve ne yönde kullanıldığını ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Nitekim alanda müziğin propaganda disiplini ile ilişkisini ortaya koyan sınırlı çalışmanın olması mevcut çalışmayı önemli kılmaktadır. Buna karşın çalışma propaganda amaçlı kullanılan müziğin kitleler üzerinde ne gibi bir etki bıraktığını ortaya koyamamaktadır. Bu amaçla gelecek çalışmaların propaganda müziklerinin kitleler üzerindeki etkisini ölçen saha çalışmalarına yönelmelerinin alana daha da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Not

* Kaynak: <http://www.radiomarconi.com/marconi/marcia/giovinez.html> (Erişim Tarihi: 05.08.2018).

Kaynaklar

- Akarcalı, S. (2003). *2. Dünya savaşında iletişim ve propaganda*. Ankara: İmaj.
- Bağçeci, S. E. (2003). Piyano eğitiminde müzikal analiz kavramı – kapsamı ve örnek klavye analizleri. *Elazığ Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 13, Sayı 1:159-176.
- Çakı, C. (2018b). Nazi Almanyası'ndaki İtalyan Sosyal Cumhuriyeti'nin propaganda posterleri üzerine inceleme. *Kayseri Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Sayı 11 (2): 252-272.
- Çakı, C. ve Gülada, M. O. (2018). Vichy Fransası'nda işgal propagandası. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 7 (1): 53-80.
- Çakı, C., Karaburun, D. ve Yılmaz, N. (2018). Horst-Wessel propaganda marşı üzerinden Nazizm ideolojisinin inşası. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı 46: 89-110.
- Çelikçi, A. S., Kakışım, C. (2013). İtalyan Faşizmi ve tarihsel gelişimi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt.1, Sayı 2: 95.
- Domenach, J.M. (1995). *Politika ve propaganda*. (Çev. T. Yüce) İstanbul: Varlık.
- Erol, E. G., Cerrahoğlu, N., & Çakı, C. (2017). Hitler dönemi eğitim yapısındaki otokrasinin eleştirisi: Die Welle filmi üzerine göstergebilimsel inceleme. *Ordu IX. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*, s. 1234-1249.
- Fiske, J. (2017). *İletişim çalışmalarına giriş*. (Çev. S. İrvan). Ankara: Bilim ve Sanat.
- Gentile, E. (1990). Fascism as political religion. *Journal of Contemporary History*, 25(2): 229-251.
- Griffin, R. (1991). *The nature of fascism*. London and New York: Psychology.
- Güngör, N. (2013). *İletişim kuramları ve yaklaşımlar*. 2. Baskı, Ankara: Siyasal.
- İspir, İ. (2018). Sinemada Faşizm ideolojisinin eleştirel sunumu: “Çöl Aslanı Ömer Muhtar” filmi ve göstergebilimsel analizi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 1(1): 69-88.
- Jowett, S. G. & O'donnell, V. (2014). *Propaganda & persuasion*. USA: Sage.
- Kutluk, F. (2018). *Müzik ve politika*. İstanbul: h2O.
- Macit, M. H. (2007). *Faşizm ve Nazizm*. Ankara: Savaş.
- Mermutlu, B. (2008). Toplumsal zihniyet inşa ve anlama aracı olarak marşlar. *Tarih Bilinci Dergisi*, sayı 6: 27.
- Öymen, O. (2014). *Bir propaganda silahı olarak basın*. İstanbul: Remzi.
- Öztuna, Y. (1974). Türk musikisi ansiklopedisi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, c.2: 13.
- Öztürk, S. (2014). Siyasal ikna ve seçim müzikleri: Türkiye üzerine bir inceleme. *İletişim ve Diplomasi*, Sayı 83: 199.
- Paxton, R. O. (2007). *The anatomy of Fascism*. New York: Vintage.

- Payne, G. S. & Fontenla, F. S. (2001). *El Fascismo*. Spain: Alianza.
- Rifat, M. (2013). *Açıklamalı göstergebilim sözlüğü: Kavramlar, yöntemler, kuramcılar, okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Saussure, F. (2014). *Genel dilbilim yazıları*. (Çev. S.Kılıç). İstanbul: İthaki.
- Sığırcı, İ. (2016). *Göstergebilim uygulamaları, metinleri, görselleri ve olayları okuma*. Ankara: Seçkin.
- Tanyeri Mazıcı, E. ve Çakı, C. (2018). Adolf Hitler'in korku çekiciliği bağlamında kamu spotu reklamlarında kullanımı. *Erciyes İletişim Dergisi*. Sayı 5 (3): 290-306.
- Yavuzoğlu, A. (2004). *20. yy'da faşist paranoya*. İstanbul: Sayfa.
- Zorlu, Y., Çakı, C., & Karaca, M. (2017). Türk sinemasında Nazizm ideolojisi: "Kırımlı" filmi ve göstergebilimsel analizi. *Sosyoloji Konferansları-Istanbul Journal of Sociological Studies*, Sayı (56): 2.